

Zas Latweeschu draugs.

1843. 25 November.

47ta lappa.

J a u n a s s i n a s.

Is Pechterburgas. Atkal muhsu pilssehtai trihs reises leelas isbailes zaur ug guni usnahze. 1mā November, pulksten' 5 no rihta, isprukke ugguns tai zukkuru-fabrikki, kas us Wibburgas pussi brihnum' leelā afmīna nammā no 6 tahscheem, pee paschas Rewa-uppes. Aistrehje no wissahm 13 pilssehtas dalkahm tee saldati ar sawahm sprizgeh, un raug, wīnau publeh, ar Deewa palihgu isdewahs, ka tik 2 tahschi ween nodegge. — 3schā November, pulksten' 7 wakkarā, atkal ugguns nahze wakā, un prohti: to jachtneeku stalkōs, kas pee gwardies leeleem gabbaleem, blakkam zittu pulku kasarmeem. 3hā laikā leesma pahreehme ta namma preeksch-pussi un jau tairi-jahs apriht to leelu ischuppu dehtu, kas tur tuwumā, tā patt 4000 affis malkas, labbu teesu kohka schluhnu, kas bija peekrauti ar seenu un salmeem. Blakkam pee schahm ehkahm arri atrohдахs ta weeta, kur preeksch wisseem gwardias leeleem schaujameem gabbaleem tee lahdejumi salikti gattawi. Ak tawas breefmas, kad ugguns tik tahs buhtu sneedsees! Bet arri tē wehl isdewahs, to uswarreht. Nodegge tik paschi tee kohka-stalki lihds pat semmei, un sehtā diwi wezzi schluhni ar seenu un dehteem un tik lihds 100 affis behrsu malkas. — Tanni paschā deenā, pulksten' 12 nakti, arri treschahs ugguns-grehks gaddijahs; un prohti: leelā afmīna nammā no 3 tahscheem, weenā fa brihki, kur preeksch kungu istabahm fataisa tohs spohschus grihdus. Nodegge nams lihds pat semmei un lihds ar to leels pulks skunstigi isgreetu bildu, ko tur weens leels meisteris no Italles semmes preeksch pahrdohschanas bija fataisijis.

Kad tē ne fenn no waldischanas puffes arri wissas bohdes pahrraudsija, tad atradde, ka eeksch dauds tahdahm bohdehm, kur prezses pa mahrzineem isdohd, kohpmanni sawus swarra kaukus tik pahrleeku turu pee galda turroht, ka tee scho aisteek, tad sinnams arri to smaggumu skaidri ne parahda un palihds pirzejus peekrahpt. Tapeh; no scha laikā wissahm kohpmannu teefahm irr pawehlehts, lai zeeti lukho us to, ka kars bohde-neeks sawus swarra kaukus tik augsti pahr sawu galdu uskarr, ka 2 $\frac{2}{3}$ zotti jeb nulli paleek starpā.

Ta beedriba, kas jau 78 gaddus Pechterburgē darbojahs, ka pa Kreewu semmi mihtu semmiti jo deenas jo gudraki kohptu, 30tā Oktober sawu leelaku scha gadda runnas deenu irr turrejuse. 3eballija dascheem zilwekem selta medalles par gohda-dahwanahm, par to, ka tee itt gudrus derrigus rakstus bija sarakstijusch; sewischli weenam miischneekam no Kersones gubbermentes, kas beedribai par patilshanu sawadu grab-

matu bija šaraktiis pahr to, woi ne arri eeksch Kreewu semmes tahdus paschus labbus dšrnawas afminus warroht useet, kahdi lihds schim til ween Sprantschu semmē Schampares walsti atraddahs? — Beedriiba to deen' arri no jauna isfohlja daschadas dahwas nas, pa wissam lihds 9000 rublus fudr., teem zilwekeem, kas lihds nospreestai, deenai tahs wisslabbakas grahmatas buhs šaraktiijusehi pahr to, kã gan jo labbaki warroht isgudroht, kam wainas, ka pa zitteem leeleem plafcheem strehkeem Kreewu semmē, kur melnas semmes ne truhkst wis, tatschu pahri gabdus no weetas nedf warr seht labbiibu, nedf zittus derrigus dehstus audseht? Turflaht eeksch tahdas grahmatas wajagohr, sinnams, parahdiht, ka rakstitajs arri pats jau to leetu isprohwejis. — Ak, zif tohti derriga tahda grahmata preeksch Kreewu semmes buhs, kad šaldri mahzjhs, kã tahs tufnesis wissas ja-darra augligas! — Bija to paschu deenu raudišchanas deht arri prohwes no wissadeem jaunisdohmateem atkeem un zitteem semneeku riškeem isliktas, un beedri zits zittam parahdija un isballija daschadas sehklas.

Irr taggad no wissas Kreewu semmes fanahkuschas tahs sinuas, kã tur nu ar bakku pohrteschanu eet. Muhsu laikds irr arri paschas tahs tautas, kas wehl pa laukeem wasajahs, jau palikkuschas til gudras, ka atsiht: wajagohr bakkes saweem behrneem likt eepohrteht. Bet til tee Kalmukki, kas Drenburges un Astrakanes gubhermentēs dšhwo, wehl neganti currahš pretti. Ja wiiani dabbu sinnaht, kãd pohrtes taji pee wiinneem nahkschoht, tad sawus behrnus paslehpj wissrumšchakds faktōs, tizgedami, ka ikkats, kam bakkes eepohrte, teekoht apburts un wella spehkam padohrs. Ak, ar zif leelahm publehmi un ar zif leelu gudribu waldineekeem tur wehl weenã gabbalã ja-darbojahs, wiinneem tahdas leekas dohmas isrunnaht, un wiinaus pasubbinnaht, ka tok atnesis sawus behrnus. Ja-brišhnojahs, ka tatschu pee wiianu meefahm ween eepohrtetu bakku spehks dauds labbaki un drihsak rahdahs, ne kã pee zittahm cautahm, kas til nifni teem naw pretti. Pee wiinneem bakkes isbirrahš wisseem, kam til eepohrtetas labbas un tihras. Pehrnajà gaddã pee wiinneem jau 54 pohrtetajeem isdewahš, 3548 behrneem tahs eepohrteht.

Is Rehweles. Muhsu rahrufses tohrnim 27tã Oktober eelike pa wissam jaunu pulksteni jeb stundeni, kas til sewiški šataisihšs, ka arri paschã nakti parahda, kurea stunda effohr. Preeksch tahs uguns, kas sinnams pahr nakti schim pulkstenim wajaga, ka lai tam spihd zaur, sawadu zeetu welwi ismuhreja, ko ar dšsel ses durrim warw aisfleht. Zittãs pilsehtãs Wahz, Ealenderu un Sprantschu semmēs gan jau fenn tahdi pulksteni atraddahš, bet pa muhsu semini schis tas pirmajs. Lai nu gahda, ka arri zittãs wehl leelakãs pilsehtãs tahdi pulksteni ne truhkst!

Is Berlihes. 30tã Oktober pehz pussdeenas tur ft ahrdneeks, augsti us štekehmi jauna namma preekschã šahwedams un palohšes apšaldams ar plahcehm, islihdē, nofrirte pee semmes un pehz ihša brihda bija nohst.

Preeksch pahri neddelahm tur weena mahte, pa nakti gultã sawu behrnu šihdidama, eemiggahš un to nogulleja.

13tã Nowember pehz pussdeenas eeraudšija taudis tur us eelas, ka weenã namma, kas širmai 80 gaddus wezjai gaspaschaj peederreja, no fohr-hufses zaur to lohdsinu wirs

nänma-durrin ugguns atspihdeja. Grifbeja eet eeffchâ, bet durris bija aisslehgat, kâ jau ar ween. Beidsobt uslausija tahs ar warru, un atradde wezzu gaspaschu eeffsch fohrbuhfes us grifdes gullofchu ar apsvillinatu waigu un degdamahm drehbehm, jau bes dshwifbas. Eegahje winnas istabâ un redseja, fa tur winnas frefhla preekschâ bekkenis ar dshwahm ohglehm stahweja; ro tahm laffam winnas dreh bes buhs eedeggufchahs, un winna buhs frefhuse pehz palihga, kas pahrwehli nahje.

Ne taht no Koblenzes pilssehtas, flabt pee ta zeema Kettig, jau preeksch gaddeem eeffsch semmes usgabje tahs sawadas ohgles, fo us Wahz' wihsi nosauz par braun-ohglehm, un kas preeksch dauds leetahm tohti derrigas. Waldneeki ar laifu tur lifke israkt leelu pulku, un arri taggad wehl arween tur kalnu-ranzeji stipri strahda. Kâ jau pee zittu kalnu isratschanas, tâ wiini arri schinni weetâ leelas ganges un welwes, weenu ohtraî blakkam, un weenu appalsch ohtras bija istaisjuschî. 11 tâ November ristâ agrumâ eefahpe atkal wihrs ar diweem jauneem puifcheem semmes eeffschâ, tur strahdabt, bet par nelaini ta pirma gange, zaur fo wiini bija eegahjuschî ohtrâ, fagahsahs tâ, fa nu nabbadsini ar ballehm nomannija, fa wairs ne tiksoht laukâ. Bet ratschu Deews schehligâ prahtâ winnus isglahbis! — Eefahkumâ laudis, kas, to nelaini dshirdjuschî, leelâ pulkâ bija atfrehjuschî glahbt, zerreja, fa warreschoht tahs eegahsuschahs ohgles ahtrumâ isdabbuht ahtrâ, un arri jau tur sahje rakt, bet winneem rohkohht, gange wehl wairak eegahsahs un drihs wehl weenu zilweku buhtu aisbehrufe. Pehz atnahje weens no kalnu-ranzeju wirsneefeen, un mahzija, fa buhschoht pa wiffam jaunâ weetâ eerakt semme un ar sinnu laiftees eeffschâ, raudsiht wehl tohs 3 zilwekus isglahbt. Un luhf, kad laudis wiffu deenu neapnikuschî bija strahdajuschî, tad wiini, pee semmes klaudsinajuschî un faukuschî, jau dabbuja atbildeschanu, fa wiffi trihs wehl effohht dshwi; swezze gan wairs ne deggoht, un arri dwaifchu wilft winneem jau palee foht grubti. Rakke arri zauru nakti, un to ohtru deenu, famehr laimejahs, wiffus trihs iswilt dshwus ahtrâ. Ak, kâ wiini bahli isfkattijahs, tee nabbadsini! un tas wezza kajs no winneem bija tik wahrsch, fa bes palihga ne warreja staigahht. — Laudis gudri bija arri jau dokteri arweddufuschî, kas winnus fanehme un nospreede, fa wiini ar sinnu ween ja dshirdina un ja-ehdina.

Is Eulenderu semmes. Tanni pilssehtâ, fo nosauz Saunton un kas Sommer-walsti arrohdahs, ne fenn teefas preekschâ apleezinaja zeetunneeku fargs, fa tannis treijôs pagahjuschôs gaddôs wairak kâ 360 Eulenderu zilweku bijuschî zeetumâ, kas pascha pestitaja wahrdu nedf effohht sinnajuschî, nedf prattuschî tehwareisi skaitiht. Wiini tik patt mas no tahs kristigas tizibas effohht sinnajuschî, kâ paschi tee pagani, kas wehl us sweschahm fallahm meschâ dshwo. — Woi tas naw fa uns preeksch Eulenderem, — tâ Eulenderu paschas awihfes fluddina — kad wiini tik warren dauds nau das istehre, kristigus mahzitajus aissubriht us tahm paganu semmehm, un ne lab baki gahda pahf saweem pascheem laudim, kas wehl ne fo ne sinn pahf Kristu un winna walsti.

Is Sprantschu semmes. Tanni pilssehtâ, fo nosauz Enjuhville, gan jau fenn waldineeki bija tiksojuschî, gallu taifst tai wiltribai, fo tur semturri un zitti laudis lhdtschim darrija, peenu pahrdohdami, fam yhdens peeleets. Bet tik

taggad teefa to sinuu no apteekereem irr dabbujuschí, fá pee katra stohpyja peena itt lehti warroht dabbuht sinnaht, woi uhdens peeleets, woi ne; un ta weh; arri jau 29ta Oktobber rihta agrumá lifke wakti pee wahrteem un sahze katru muzzu un buddeli peena, fo tif atwedde, list israudsiht, woi ar uhdeni fajaufts woi bes; un kureá usgahje uhdeni, to bes schefloschanas lehje us eelahm. Ak tawu baltumu, kas nu ihfá laiká wissu pillssehtu pahrpulhde! — Kaut jel drihs eefahftu ar tahdu teesu arri zittás pillssehtás, fur tá patt wiltiba ar peenu beesi noteek!

Ne fenn weens 75 gaddus wezs kungs libds ar zitteem gahje Sehnes-apriunkí med. diht, un wiinna pascha funs wiinnu no schahwe; jo winsch bissi fewim tik aplam tuwu turreja, ar refnu gallu jeb waigu pee semmes, ka funs, wiinnam peeglaudidamees un peelehfdams, bissi ar kahju fryid sinaja, un fungam lohdi schahwe zaur galwu. Tuhlin kungs gan garru ne islaide, bet ak tawas mohkas, fo winsch wehl pahri deenas zeete!

Is Spanieru semmes. Nu jau buhs 10 gaddi, kad Latweeschu draugs stahstija pahr tahdeem sawadeem uhdens-stabbeem, kas fewischki us juhras parahdabs un ar sawu warrenu spehfu, ar fo ne ween welkabs us augschu, bet arri rinki greeschahs, dauds stahdes warr padarriht. Tahds uhdens-stabs schinni gaddá ne fenn pee Katragenas pillssehtás Spanierós padarrijis breefmigu nelaimi, us juhras trihs kuggus pa wissam apgahsis, diwus nomehrzis un pee; us tahdu wihsi fastittis druppós, ka schee pehr gaisu fweedabs un zitti nokritte lauká, zitti pillssehtá. Diwypadmit wihri, kas us teem kuggeem bija, irr sawu nahwi atradduschí; tá patt arri trihs suhkeri, furreem saws nams eegahsabs wirfu.

Leelas wehrá!

1.

Leelas leetas zekahs no masahm. Zaur dauds uhdens pillitehm paleek dihtis un arri esars; zaur dauds smiltschu graudineem zekahs kalns; dauds kapeiki istaifa rubbuli; zaur dauds rubbuteem zilwels paleek baggats. Ja tu to masumu negribb wehrá nemi, tad netiksi pee leeluma. Ja tu ikkara deená pufsohtru kapeiken sudr. n. (kas irr weh; wezzas naudas weens wehrdinsch) tehetu, tad tu weená paschá gaddá 5 rubtus un 47½ kap. sudr. par wolti buhtu isdewis. Par to paschu naudu tu, wihrs, preeksch few un saweem dehleem galwas naudu buhtu warrejís makkah, un ja dehli jau paschi laikam speh; makkah, tad tewim preeksch aukstu seemu labs silts kaschofs buhtu bijs!

6.

(46traí un 47taí lappai pawaddons' no weffela bohgena, fur atrohdahs: I. Mahziba pahr tahm missionehm. Ima un 2tra Galta. II. Dseemas: Deews wissur klast N° 2 un 3.)

Libds 24. Nowember pee Rihges irr atnahkuschí 1288 kuggi un aisbraukuschí 1299.

Brihw drikkelt. No Widsemmes General-gubbernementes pufes: Dr. C. E. Napiersky.

Patweeschu drauga.

p a w a d d o n s

pee № 46 un 47.

18 un 25 November 1843.

Mahziba pahr tahm missionehm.

Un es redseju engeli debbes-widdü screenam, tam bija muhschigs ewangeliums, teem pasuddinaht, kas wirs semmes dshwo, un wissai tautai, un wissai zilti, un wissai wallobai, un wisseem laudim. (Zahn. parahd. 14, 6.)

(Pirma un obtra daska.)

P i r m a d a s k a .

Kristus un ta kristiga draudse.

(Matt. 11, 25—30. Zahn. 10, 14—16. Reem. 10, 8—13.)

1. Kas tu esfi?

Es esmu kristigs zilweks.

2. Kas irr kristigs zilweks?

See irr kristigi zilweki, kam ta dshwa tizziba eeksch Deewu to tehwu, to dehlu un swehtu garra, un kas us scho tizzibu kristiti us swehtu un swehtigu dshwofschanu, kristigas draudses ihsteni lohjekti un debbesu-walstibas mantineeki.

(Zahn. 8, 31, 32.) Jesus fakka: Ja juhs paleekat manna wahrdä, tad juhs effect manni ihsteni mahjekti; un juhs to pateesibu saprattiseet, un ta pateesiba juhs atswabbinahs.

(2 Tim. 2, 19—22.) Bet tas siyris Deewa dibbins pastahw, kam irr schis seegelis: tas kungs tohs sawejus pasihst; un lai atstahjahs no netaisnibas ilkursch, kas to wahrdu Kristus peeminn. Bet leelä nammä ne ween irr selta un sudraba rihki, bet arridsan lohka un mahla rihki; un zitti par gohdu, un zitti par negohdu. Ja tad nu kahds fewi paschu schlihta no scheem, tad tas buhs weens rihks par gohdu, swehtichts un tam kungam derrigs, us wissu labbu darbu sataishts. Behds no tahs jaunibas eefahroschanahm, dsennees pehz taisnibas, tizzibas, mihlestibas, meera ar teem, kas to kungu peesauz no schlihtas firds.

(Reem. 14, 17, 18.) Ta Deewa-walstiba ne irr ehdeens jeb dschreens, bet taisniba, meers un preeks eeksch swehta garra. Jo kas schinnis leetäs Kristum kalpo, tas irr Kristum patihlams, un zilwekem peenenimigs.

(1 Zahn. 2, 6.) Kas teizahs eeksch Kristus paleekohts, tam peenahfahs pascham arridsan ta pat staigabt, lä winsch irr staigajis.

(1 Zahn. 3, 2, 3.) Mikti, taggad meh's effam Deewa behrni, bet wehl tas ne irr atspihdejis, kas meh's buhsm: bet meh's sinnam, ka, kad tas atspihdehs, meh's wiannam lihdsigi buhsm, un wiannu redsesim, ta lä winsch irr. Un ikkats irr. Un ikkats irr, kam schi zerriba irr us wiannu, schlihta fewi paschu, ittin lä winsch schlihts irr.

3. Kam mums jayateiz par to?

Zai schehlastibai Deewa ta tehwa, kas pehz sawas muhschigas apneemschanahs sawu dehlu pasaulé substijis, pasauléi to dshwibu atnest (Zahn. 3, 16. 1. Petr. 2, 11—15. 1 Zahn. 4, 9, 5, 11), un to swehtu darriht. (Zahn. 3, 17. Luff. 19, 10.)

4. Ko Jesus Kristus par to wirs semmes darrijis?

Winsch irr apfahrt gahjis, sluddinadams to preezas-mahzibu tahs walstibas un brighnuma-sihmes darridams Deewa spehka (Matt. 9, 35—37. Ap. darb. 10, 38), un mahjeklus aizinajis, ka tee buhtu wianna gohdibas leezineeki (Zahn. 1, 14) un

winna wehstneefchi pee teem zilwekeem; winsch or pazeetibu un gudribu pee winnu dwehfelehm strahdajis un tohs fataisjis us sawu darbu (Matt. 10, 1—4. Lufk. 9, 1. 2. 10, 1. 2. 17—22), un kad sawu dshwibu bij dewis par atpirkshanas maku preeksch daudseem (Matt. 20, 28), winsch to garru no augstibas islehsis pahr teem sawejeem. (Lufk. 24, 49. Ap. darb. 1, 8. 2, 1—4.)

5. Kapehz winsch wissu to darrjis?

Tapehz ka winsch ta pat, ka tas tehws (2 Peh. 3, 9), naw gribbejis, ka tahs dwehfeles pasuhd, tapehz ka winsch zilweku wahjibas sawa sirdi neffis ar luhgshanaahm un aiskuhgshanaahm un affarahm preeksch Deewa (Ebr. 4, 15. 5, 7), tapehz ka sinnaja, ka lihgmiba debbesis pahr weenu paschu grehziineeku, kas atstahjajs no grehkeem (Lufk. 15, 10), tapehz ka negribbeja palikt weens pats, bet augtus nest (Zahn. 12, 24), ka winna deewischligs spehks arri zilwekeem tiktu dahwinahts (2 Peh. 1, 3), un ka pehz ta tehwa prahta mehš wiffi weens buhtu eeksch winna un eeksch Deewa. (Zahn. 17, 21. 22.)

6. Zaur ko Kristus arri mums scho pestichanu preekschibis?

Zaur to, ka winsch saweem mahzekteem pawehlejis; Eita un darkest par mahzekteem wiffus laudis, tohs kristidami eeksch ta wahrda Deewa ta tehwa, un ta dehta, un ta swehta garra, tohs mahzidami turreht wiffu, ko es jums esmu pawehlejis. Un redsi, es esmu pee jums ikdeenas lihds pafaules gallam. (Matt. 28, 19. 20. Mark. 16, 15. 16.) Un us to winsch teem dewe to swehtu garru un to spehku, winna walstibu isplattigt.

7. Ka tee mahzektu scho pawehleschanu padarrjuschi?

Tee isgahje, no ta Kunga mihlestibas dshiti, preezigā drohshiba un pazeeshana (2 Kor. 6, 4—10. 11, 23—31. 1 Kor. 9, 19—23), un mahzija wiffas mallas ka Kristus leezineeki. (Ap. darb. 1, 8). Un wiffadi, itin ka teem tas gars dewe isrunnaht, luhdse no Kristus puffes: leezetees salihdsinatees ar Deewu. (2 Kor. 5, 20.) Un tas Kungs teem palihdseja strahdabt, un to wahrdu apstiprinaja zaur pehznahkamahm shmehm. (Mark. 16, 20.)

8. Ka ta preezas=mahziba sahze isplestees?

Pirmas kristigas draudses lohzehti, wajaschanas laikā iskaisiti, apkahrt staigaja, to wahrdu pasluddinadami ar swehtibu (Ap. darb. 8, 4. 5), itin ka Wihlipsis Samarias teesā (Ap. darb. 8, 5—25) un pee ta kambarsjunkura no Mohru-semmes. (Ap. darb. 8, 27—40. 11, 19.)

9. Ka ta preezas=mahziba nahze pee teem paganeem un us Eiropu?

Karneels Kesaria tikke atgreests pee Kristu zaur Pehtera mahzibu (Ap. darb. 10, 1—11, 18), pehz arri Antiokla leels pulks tizzeja (Ap. darb. 11, 21), kad Deews jau Saulu, to wajataju, bij atgreesis (Ap. darb. 9) un par rikku isredsejis, Kristus wahrdu nest preeksch teem paganeem. (Ap. darb. 9, 15.) Schis Pahwils, to paganu apustuls (Gal. 2, 9. Ew. 3, 8), isfuhthts no tahs Antiokias draudses (Ap. darb. 13, 1—4), ir mahzjis, no Jerusalemes sahhdams, zaur wiffu Mas-Uru, Galatia, Ewestu, Makedonia (us kurenit tikke alzinahts zaur weenu parahdichanu nakri Ap. darb. 16, 9. 10), wiffuwairak Wihlippds un Tessalonika, Greekeru-semme, sewischki Ateenas un Korinta, beidsoph Rohma, kur bija zeetuma. (Reem. 15, 16—23. 1, 15. 16. Ew. 6, 18—20. Wihl. 1, 7. 12. 13.)

10. Kà ta Kristiga mahziba us muhsu semmi nahkusi?

Das Kungs sawam wahrdam zettu fatalisjis pahr juheu un semmi, færa-kaufchanà un fad tauta prett tautu zehlehs. (Matt. 24, 6. 7.) Kad nu jau ohtrà gabbu-simteni ta preezas-mahziba weetu bij atraddusi Sprantschus-semmè, Eulenderu- un Spanieru-semmè, un arri Wahzsemmè, tad Deews sawa meera wehstnescheem kahsæ greese arri us muhsu tehwi semmi, ka Kristus arri schè wisseem, kas winnam paklausa, taptu par panahlschanu tabs muhschigas dshwofchanas. (Ebr. 5, 9.)

11. Kas muhsu tehwi-tehwi Widsemmè un Kursemmè bija?

Tee bija pagani, teekams Deews apschelodamees to mescha-elseskofku eedehstija. (Reem. 11, 17.)

12. Kad un zaur fo tee irr peegroesti pee Kristu?

1158tâ gaddâ (nu jau feschfimes astondefnitpreegi gaddi) tad pirni kristigi mahzicaji no Wahzsemmes nahze us Widsemmi: Meinards, kas Ikschilles basnizu usbuchweja, Bertolds, fo pagani nokawe, un Alberts, fo pahwests eezehle par Rihges bisapu.

13. Ko schee wibri padarrijuschi?

Das Kungs scho wihru drohschibu, kas ka Jesus leezineeki arri par nahwi nebih-jahs (Ebr. 12, 1—4. 11, 36—38), baggatigi swehtijis, un sawam wahrdam muhsu semmè stipru weetu fatalisjis.

14. Kas irr notizzis no ta laika, kad Martinsch Luters to tizzibu atjaunoja?

No ta laika preeksch trihs fimts gaddeem tas ewangeliums atkal par muhsu pestifchanas weenweenigu grunci apstiprinahrs (1 Kor. 3, 10. Ap. darb. 4, 12. Reem. 3, 23—26), bet tee swehti raksti arri mums par gaischumu un par leezibu rohkæs eedohti, ta ka Kristus wahrds nu warr baggatigi mist muhsu mahjas un muhsu firdis, un ka meh's tohpam ustaisiti par Deewa mahjas-weetu eeksch ta garra. Par to lai Deewam pateizam muhschigi! (Kol. 1, 12—23. 2, 6—9. 18. 19. 3, 16. 17. Ew. 2, 22.)

15. Kahds labbums tewim no scha Deewa-darba?

Es sinnu, ka Deews man schehligs irr, kas man zaur Kristu mannus grehklus peedewis, kas manni pasarga, par man gahda un mannu luhgschanu paklausa; es sinnu, ka es nepeederru tai isnihlstaмай pasaulei, bet sawam pestitajam (Jahn. 6, 37. 16, 33), kas zaur sawu nahwi manni acpestijis no wiffas netaisnibas; es sinnu, ka swehtajs gars arri pee mannas dwechseles strahda (Jahn. 16, 13) un to jaunu zilweku eeksch mannim rabda (Ew. 2, 10), un utan irr ta stipra zerriba, ka pehz schahs semmes zihnischanas pee Kristus muhschigi dshwofschu. (1 Tim. 1, 15. 16. 2 Tim. 4, 7. 8.)

Ohera datta.

Tee zilweki, kam Kristus naw.

(Reem. 2, 23.) Wiffi irr grehlojuschi, un teem ta teikschana truhst preeksch Deewa.

(1 Jahn. 5, 19.) Meh's sinnam, ka meh's no Deewa effam, un wiffa pasaule gult launumâ.

16. Woi wisseem zilwekeem tabs swehtas dahwanas irr, kas mums irr?

Ne, dauds zilwekeem ne irr Kristus pestifchana.

(1 Jahn. 5, 12.) Kam tas Dehls irr, tam ta dshwiba irr. Kam ne irr tas Dehls, tam ne irr ta dshwiba.

17. Zil zilweki dshwo wirs semmes?

Peer tubkstoscheem millioneem. (1 Moys. 1, 27. Ap. darb. 17, 26. 27.)

18. Zil starp scheem irr Kristiti?

Divi simts millioni Kristus wahrdu peesauz. Tas Kungs tohs sawejus passist.
(2 Tim. 2, 19.)

19. Kas tee zitti irr?

Wairak ne ka feschsimts millionu irr pagani, wairak ne ka simts millionu irr Muamedaneri un puffresch millionu Zuhdu.

1. Tee pagani.

(Ew. 3, 6.) Tee pagani irr lihds-mantineeki, un weena meesa saweenoti, un irr lihds-baliba pee Deewa apfohlischanas eeksch Kristus zaur to preezas-mahzibu.

20. Kas tee pagani irr?

Tee arr' irr zilweki ar nemirstamahin dwehfelehm, pehz Deewa gihmi radditi us fwehtibu, bet tee to neredsamu Deewu neatsihst, un elkeem kalpo tumfcha mahnu-tizziba, sew paschus mohzidami un to darridami, kas neklahjabs.

21. Kur tee pagani dsihwo?

Asia, Afrika, Amerika un us leelas juhreas fallahm.

22. Rabda irr to paganu mahnu-tizziba?

Wehl ar weenu ta irr, ka Pahwils rakstijis (Reem. 1, 20—25): Deewa neredsama buhshana tohp nomannita un ceraudsiita pee teem darbeem; bet tee zilweki sawas dohmäs neleeschi tappuschi, un to Deewa pateesibu pahwehrtijuschy mellös, un tahs radditas leetas leelaka gohda turrejuschy un tahm wairak kalposuschy, ne ka tam radditajam. — Dauds sawas azzis pazett us debbest, usraudsidami to fauli, un to mehness, un tahs swaigsnes, un tahm kalpo. (5 Mofs. 4, 19.) Zitti ta neisnihziga Deewa gohdibu pahwehrtä eeksch kahdu gihmi, kas lihdsigs irr nihzigam zilwekam, un putneem, un tshetrkahjigeem lohpeem, un tahrpeem (2 Mofs. 20, 4. 5 Mofs. 5, 8), un pee semmes mettahs preeksch elkeem, kas ar zilweku rohkahm taifiti no kohka, no almina, no subraba un selta, teem irr mutte, bet nerunna, teem irr azzis, bet neredf, teem irr aufis, un nedfird, ir ne kahda dwascha irr winnu mutte! (Ps. 115, 3—8. 135, 13—18.) Un no tahdeem deeweem tee zilweki sawu pestifichanu gaida!

23. Woi wisseem paganeem wifur weenada tizziba?

Tahm daschadahm paganu tautahm wirs wiffas semmes irr daschadas dohmas un bildes, daschadi wahrdu un eeraddumi. Tas nemahzihes Rehgeris karsta Afrikas-semme us alminu un kohku fakka: Tu effi mans Deews! Tam gudram un lepnam Brahminam Aust-Indias-semme, tam Sinesevam, kas sawu semmi par to debbestigu walstibu fauz, irr deewi, redsami un neredsami, neisfakitami.

24. Rabda tizziba irr teem paganeem Asias-semme?

Teem Indiereem irr ta Brahma-tizziba, winni tohs dabbigus speklus ka dsihwus garrus peeluhds, wiffuwairak to pasauligu trihsweenibu Brahmü (to radditaju), Wischnu (to usturretaju) un Schiwu (to pohstitaju). Winni arri tizz, ka zilweku dwehfeles, nahwe no meefahm isgahjuschas, eeksch lohpu meefahm eijohst eekschä; arr' irr schelibruschees eeksch tshetrakam dsihwes-kahrtahm, starp kurrakam ta Brahminu-jeb preesteru-kahrtä ta augstaka. Winnu deewa-kalposchana stahw eeksch ahriigeem darbeem, wiffwairak eeksch masgashanahm. Zitteem irr ta Buddha-tizziba. Schi tizziba dwehfelei wiffu preeku atnemm; jo ta mahza, ka wifs irr nodohs nihzibai, un ka isnihschana tas augstakais labbums. Eeksch Seemet-Asias laudis labbus un taunus garrus peeluhds, un

winnu preesterei irr sauzami Schamani. Zitteem irr diwi deewi: weens irr tas labbajs deews tahs gaischibas, Ormuzd, ohtrs tas taunajs deews tahs tumfibas, Ahriman.

25. Kabda tizziba irr teem paganeem Afrikas-semme?

Tee Mehgeri eeksch Afrikas wiffadus burweklus un pestetus peeluhds, fo paschi no fohka un almina pataisijufchi, woi arri lohpus; arri tauneem garreem kalpo. Tee Ottentotti to mehnesi un weenu taunu garru peeluhds; ta pat tee Buschmanni un Kafzeri darra, kas arri burwibu zeeni.

26. Kabda tizziba teem paganeem Amerikas-semme?

Tee Indianeri weenu leelu garru peeluhds, bet arri irr burwju zeenitaji. Tee Greenlenderi leeleeem un maseem garreem tizz.

27. Ka tee pagani saweem elkeem kalpo?

Daschas paganu tautas Deewa dusnibu pahr to grehku atihst un fajust, bet Deewa schezlastibu eeksch Kristus nepasihst. Tee pestifchanu gribb nopelnist, sewi mohzidami. Paschi sewi sitt, durr, dedsina pee sawas meefas. (1 Kehn. 18, 28.) Aust-Indias-semme ifgads tubkstoschi leekahs sareektees no elkuwahgu rittineem. Arri zilwekus nokauj elkeem par uppuri. Swebikus turredami, tee trakkojabs (Gudr. gr. 14, 28), un sijnneeki un paredsetaji pahr teem walda. (3 Mofs. 19, 31.)

28. Ka tee pagani dsihwo sawa starpa?

Tee dsihwo eeksch wiffadeem neganteem tumfibas darbeem, eeksch neschkistibas un beskaunigahm kabribahm, plihfeschanâ, mauzibâ, saphdibâ un slepawibâ. (Reem. 1, 26—32.) Ta winnu behrni usaug no masahm deenohm us taunu raddinati, ta wiffa winnu buhschana tohp fajaukta un pahrgrohsita. Wezzaji sawus behrnus plehsigeem swehreem preekschâ mett, tohs pahrdohd wehrgôs, un nokauj elkeem par uppuri (Gudr. 14, 23); behrni sawu tehwu un mahti nomaita, kad schez palikkufchi wezzi; atraitnes eeksch Aust-Indias lihds ar sawu wihru lihkeem tohp dsihwas apraktas woi fadedsinatâs; tee Jaun-Seelenderi ehd zilweku meefas.

29. Kas irr wisseem paganeem weenlihds?

Winnu wiffi stahw semm tahs tumfibas waldischanas un irr nomirruschi eeksch pahrkahpschanahm un grehkeem. (Ew. 2, 1.) Zo wiffur, kur zilweki no Deewa atschp-jahs, irr meefas prahts, un tahs meefas prahts irr ta nahwe. (Reem. 8, 5.) Ta pat arri wehl muhsu starpa pagani dsihwo, kurreu deews irr tas wehders, kurreu gohds stahw winnu fauna, bet winnu gals irr ta pasuschana. (Wihl. 3, 19.)

30. Ko mums buhs dohmahr par tahdu buhschana?

Paganu buhschana gan tohti noscheshlojama. Zo kur zilweks dsilla tumfiba un mahau-tizziba dsihwo, kur Deewa gihmi eeksch grehkeem famaita, tur naw ne kahdas laimes. Naw ne kahdas laimes bes Deewa. (Matt. 16, 26.) Za teem arri ta pasfaule, un pasfaules mantas, tad teem tomehr ne kahda debbefs, tee eeksch pasfaules irr bes zerribas un bes Deewa. (Ew. 2, 12.)

31. Woi tee pagani paschi arri ilgojabs pehz labbakas buhschanas?

Ilgojabs gan, bet to newarr panahst. Tee sawa firde-nemeera meeru mekle un to neatrohd. Irr nospaiditi un pamesti, ka awis, kam ganna newaid. (Matt. 9, 36.)

2. Tee J u h d i.

(2 Kor. 3, 15. 16.) Bet lihds schai deenai, kad Mofsus tohp lassihst, tas apfegs karrajabs preeksch winnu firdim. Tomehr, kad winni atgreessisees pee ta Kunga, tad tas apfegs tohp nonemts.

32. *Kahda irr to Zuhdu tizziba?*
 Winau tizz weenam wiffuspehzigam Deewam, tam Deewam Ahbraama, Zhaaka un Zehkaba, winneem irr Deewa baußiba zaur Moßu un praweefchu apfohlfchanas. Bet winau Deewa parahdifehanas nefaproht, un pehz dauds neleetigus zilwezigus likumus peenehmufchi, kas weena gramata; fo Ealmud fauz, faamenti, un fo augftakus turr, ne ka tohs swehtus rakstus; pehz fcheem likkumeem winau fawam Deewam ka kahdam elkam kalpo ahriqi, ar gawefchanahm, maßgafchanahm, uppreßchanahm, kwehpinaßchanahm, paßlannifchanahm, ar fchahdeem tahdeem neekeem. Zaur to Deewa wahrda ißstena atißfchana teem paleek aptumfchota; winau fawu grehziineeßbu fawim flehpi un fawu firði kawe un aifturr, ka ne peekemin Jefu ka to ißstenu Meßfias un wiffu grehziineeku peßtitaju (Ap. darb. 3, 13—26), kura deenu redfeht winau tehws Ahbraams irr preezajees. (Zahn. 8, 56.)

33. *Woi wiffceem Zuhdeem weenada tizziba?*

Ne, zitti likdamees gudrineeki un prahta-landis effofchi (1 Tim. 6, 3—5), fawu tehwu tizzibu atmettufchi, wairs negaiba to Meßfias; fcheem ne kahda tizziba, un ikkaß teizahß Zuhdi buht, bet ne irr. (Zahn. par. 3, 9.)

34. *Kur un ka tee Zuhdi dßihwo?*

Pa wiffu pafauli ißlihdinati un pameßti ftarp paganu-ßautahm un Kriftus taudim, apßmeett un nolahdeti, bes tehwu-ßemmes, bes kehniña, bes Deewa-namma, ar baußibu, fo tee newarr peepildihß, zitti moßziti un noßpaiditi zaur fawcem laßzigeem likkumeem, neleetigi pafaudamees us fawu ahriqi Deewa-kalpoßchanu un welti zerredami us to Meßfias, fo winau tehwi atmettufcht, zitti besdeewigä netizziba, bet wiffi behdigi un noßchehlojami. Kai gan zitti tohti baggati, tomehr irr nabbagi, plikti un aßki. Ka ta ißredßeta tauta dßihwo.

35. *Ko mehß no ta mahzamees?*

Ka Deews neleekahß apßmeetees. Jo kad masa dalka no teem Zuhdeem to Apußtutu leeßibu bija peenehmufchi, no kurreem ta pirma kriftiga draudße tikke faßulßinata, bet tas leelakß pulß to affini tahß falihßßinaßchanas bij neewajiß, tad Deews breeßnißgas foßdibas pahß teem ißloide, ka bij draudeßiß. (5 Moßß. 28, 58. 59. Jer. 8, 19. 9, 16. 15, 4. 7. 16, 13. 24, 9. 10. 29, 18. Ezeß. 5, 10. 12. 15. Ka ta taifna affinis nahßufchas pahß winneem un pahß winau behrneem (Matt. 27, 25), un zaur winau kriftchanu teem paganeem peßtifchana notikkußi (Reem. 11, 11), mums par leeßibu un pamahßißchanu. (Reem. 11, 17—24.)

3. *Tee Muamedaneri.*

(1 Zahn. 2, 17. 18. 22.) Un ta pafauli paeet un winaßß faßriba: bet kas Deewa prahtu darra, taß paleek mußfchigi. Behrniñi, ta pehdiga ftunda irr: un ta, ka jußß effect dßirdejußchi, ka taß pretti-Kriftus nahßß, ta arridßan taggab dauds pretti-Krifti irr tappufchi, pee ka mehß pafißßtam, to pehdigu ftundu effam. Kurß irr taß melkulis, ja ne taß, kas aißleedß, Jefu effam to Kriftu? Eßiß irr taß pretti-Kriftus, kas aißleedß to tehwu un to behlu.

(1 Zahn. 4, 1.) Mihli, netizzeet iklatram garram, bet pahßbaudeet toßß garruß, arrig tee Deewa no Deewa irr? Jo dauds nepateßßi-praweefchi irr ißgahjußchi eekßß pafaules.

36. *Kur tee Muamedaneri dßihwo?*

Tee dßihwo wiffuwaßeak Aßia un Afrika, arri wehl Eiropä, Turki-walßtibä.

37. Kahda irr Muamedanereem tizziba?
 Tee tizz, ka weens patš Deews un Muameds (622 pehz Kristus peedsimschanas) wiinna praweets, leelaks ne ka Mohsus un Kristus. Salka, ka Deews effoht leels un schehligs, bet tomehr tizz, ka pahr zilwekeem waldoht liktens, fo newarroht isbeht. Wu nu swehti raksti irr sauzami Koran; tur eekschâ wiffadas mahzibas no paganu, Zuhdu- un kristigur lauschu tizzibas kophâ fajauktas; pehz scho swehtu rakstu likkumeem ja kalpo Deewam ar luhgschanahm, gaweschanahm, masgaschanahm, nabbagu-dahwanahm; ar tahdeem darbeem zilweks to paradihsi nopelni.

38. Ko tahda tizziba padarra?

Ta padarra, ka tee Muamedaneri Deewam aplan tizz, nebehdadami ne par few pascheem, ne par zitteem; ta mahza un usffubbina, ar ahriigeem darbeem debbes, swehtibu nopelniht. Tahda mahziba un tizziba tam meefas-praham patihl, un zaur to ta kahriba eet wairumâ, ne masumâ. Tapehz wiini sawu meesu apkoph us kahribu, lepniigi dshwodami; bet irr arri dauds nabbagi un dshlâs laizigâs behdâs un grahtibâs ka noshtkufchi, un wiinu semmes, kas zittkahr bija baggatas un augligas, nu gan driht wiffas irr tukfchas un pohsta-weetas, pilnas nemeera un garrigas nahwes. Zo meers un dshwiba irr eeksch Kristus ween.

39. Kas tad nu buhs ar to patauli, kurrei Kristus ne irr?
 Patti newarr palihdsetees zaur sawu spehtu, bet ta arri newarr palikt. Bet Deewa wahra sehla no Kristus isfehla preeksch wiffeem; tahs pateefibas gaischums, ta garra anglis, ta eemantoschana to swehtu nepeederer mums ween.

40. Ko tad nu mums buhs wehleht par teem?

Ta Deewam gribbam pateefi patekt par sawu pestischanu, tad mums buhs wehleht, ka aridsan wiini teel atgreessi pee tahs gaismas, kas pahr mums uslehkufi, ka wiini to pateefibu arsiht, un ka ta pateefiba wiinus atswabbina. (Zahn. 8, 32.)

41. Ko mums buhs zerreht par teem?

Ka Deews arri pahr winneem apschelosees, un wiinus isglahs no tahs tumfibas warras un pahrstahdihis eeksch sawa mihla dehta walstibas. Zo Deews wiffus irr apstehdihis appaksch netizzibas, ka wiinsh pahr wiffeem apschelotohs. (Reem. 11, 32.)

42. Kas irr Deewa prahis ar teem Zuhdeem?

Israellam gan apzeerinashana wotiklust, teekams ta pilniba to paganu eegahjust. (Reem. 11, 25. Ap. darb. 28, 28.) Bet kad teem Zuhdeem, kas to Apustulu un Kristus brahsti irr pehz tahs meefas (Reem. 9, 3—5. Zahn. 4, 22. Ebr. 7, 14), weenreis Deewa walstiba bija dahwinata (Reem. 11, 29), un kad winneem Deewa schelastibas apfoblichana wehl irr (Reem. 11, 1. 30. 31. 9, 6—8), tad arri winneem ar weenu no jauna buhs dahwinabt Kristus walstibu, ka lai wiini to Kungu usneem un zaur wiinu par Deewa behneem un muhschigas dshwibas mantineekeem palekt. (Zahn. 1, 11—14. Reh. 51, 50.)

43. Kahdas irr Deewa dobmas ar tahn ziahm-taunam?

Deews sawu gohdu zittam negribb doht, nedš sawu flâwu teem elkeem (Ef. 42, 8); wiinsh gribb, ka wiffi teel isglahbti un nahl pee atsihschanas tahs pateefibas. (1 Tim. 2, 4), Tapehz Pestitajs arri par teem paganeem salka: Man arri wehl zittas awis, tahs newa no schihis kuhis; un tahs mannu bassi dshdehs, un weens patš gannams pulks, weens patš gans buhs. (Zahn. 10, 16.) Zo wiinam Deews tohs paganus dewis par

eemantoschanu, un tohs semmes-gallus par ihpafchumu. (Df. 2, 8, 36, 10, 110, 1.)
 Wifsch winnu eezehlis par to paganu gaischumu, ka wifsch Deewa pestifchana buhtu
 lihds semmes galleem. (Ef. 49, 6, 55, 3—11, 56, 6, 7. Ap. darb. 13, 46, 48.)
 Schis Deewa nodohmahts prahts irr parahdihes teem fwehteem apustuleem, ka arri
 tee pagani irr lihds-mantineeki un weenâ meesâ faweenoti, un ka arri winneem lihdsdal-
 liba irr pee Deewa apfobliſchanas eekſch Kristus. (Ew. 3, 5, 6. Ap. darb. 15, 7—12.)

44. Kâ schis Deewa prahts irr isdarrams?

Zaur ta fwehta garra darbu eekſch tahm miſſionehm, pee ka wiſſuwaitrak muſſu
 laifôs ſtrahda. (Ap. darb. 17, 30, 31.) (Trefcha datta us preekſchu.) 41.

D e e w s w i ſ ſ u r k l a h t .

2.

Meld. Augſtajs Deews, kam ſawa dohta ic.

1. Deews pee man iklatrâ weetâ, Zuhrà,
 kâ wirs semmes arr', Las irr mannim pree-
 zas leeta, Ka es allasch drohſch buht warr.
 Praffajt juhs: kurfch ſtahw tew klah? Deews
 irr ſchê! Deews ſtahw man klah!

2. Pauschu breefmas, nahwes mohkas Dee-
 wu no man neatschfir, Efmu allasch winna
 rohkas; Wifsch man wiſſur klahu irr. Stah-
 wu, ſeſſchu, gullu es, Wiſſur man irr klah
 mans Deews.

3. Deews preekſch man, pee ta paleeku,
 Wifsch irr mannas dwehſel's Deews: Lapeh
 es nebihstohs neeku Krust' un behdu nelai-
 mes. Praffajt juhs: kas preeze tew? Deews
 preekſch man; tam laujohs ſew!

4. Al, es Jesu redſeſ eſmu Sillite, kâ behr-
 ninu, Arr', kad krustâ zeete breefmu Wifsch
 preekſch mannu parradu; Lapeh drohſch' es
 ſinnu gan: Deews mans Peſtitajs preekſch man!

5. Deews ar man! kas tas par preeku!
 Wifsch man ſtumjâs drohſchina; Zeefchanâs
 wifsch dohd man ſpehku, Wifsch patâ manna
 gudriba. Praffajt juhs: kurfch tew tâ lihds?
 Deews ar man, wifsch man palihds!

6. Krust' un nahwi es pahrfpehſchu, Kad
 man klahu ſtahw mans Deews, Paſaul's bleh-
 nas uſwarreſchu, Satans arr' man nepahr-
 ſpehê! Salkajt juhs: kâ tu to warr? Ne
 es, bet mans Deews to darr'!

51.

3.

Meld. Nu gribbi, Deews, mums ſchehligs buht ic.

1. Wiſepilnigs Gars, wiſefinnatajs! Lu
 ſattees wiſfâs weetâs; Tew tumſcha naktâ ne
 to iſtaif, Lu redſi wiſfâs leetas. Preekſch ta-
 was ſtaidras gaischibas Ne weens warr ſewi
 apſehpt, Un kas noteek eekſch tumſibas, To
 wiſſu tu ſinn' atſegt Un weſi preekſch deenâ
 gaismas.

2. Pat dohmas tew irr ſinnamas, Pirms
 ka tahs zekahs ſirdi, Pirms mutte wehl is-
 rinnu tahs, Jau tu tahs man' un dſirdi.
 Preekſch tew irr ſirdis atklatas, Lu ſattees
 winnahm eekſchâ, Lu ſaproht, ko nodohma
 tahs, Wiſe tew ſtahw gaischi preekſchâ: —
 Tahs ihſtis tu pahrbaudi.

3. Kas taweem draugem eegribbahs, To
 ſinn' tu, pirms tee luhdsahs; Tu klaufi winnu
 nopuhtas, Pirms ka tee tew tahs ſuhdsahs; Ko
 noſpreſch tawi naid' neeki, To wiſſu tu leel'
 zena, Preekſch tew ſtahw winnu padohmi Tif
 ſtaidri, itt kâ deenâ, Ko ehna ne warr apklah.

4. Kas peh zauds laikeem wehl notikê, To
 redſ jau tawas azzis, Las ſtahw preekſch tew
 tik ſtaidri plikê, Titt kâ jau preekſchâ nahjis.
 Wiſſ-leelakus noſlehpmus Zaur ſaweem kal-
 peem darri Lai paſaulei tu ſinnamus, Lai ta
 tew atſiht arri, Tew uſtiz un tew gohda.

5. Preekſch zilwekeem jau paliktu Schê ſchis
 un tas wehl apſehpts, Tomehr, kad teesâ
 nahſi Lu, Kad taps wiſe ſtaidri atſegts. Tur
 tawa taifna teefa wiſſ' Preekſch ſtaidras gais-
 mas ſtahdihê, Kas ſleppeni ſchê notizis, To
 tu tur wiſſeem rahdihê, Un arri ſtaidri iſteikê.

6. Lai es, af augſta gohdiba, Preekſch ta-
 wahn azzim bihstohs; Lâhs leekulus nepa-
 tauya; Lai es jel patâ paſihstohs! Apgaiſmo
 mannu dwehſeli Ar tawa Garra ſpehku, Ka
 es preekſch paſaul's ſleppeni Ne darru laun'
 un grehku, Kamehr es ſcheitan mihtu.

51.